

Канвенцыя аб правах інвалідаў*

Уступіла ў сілу для Рэспублікі Беларусь 29 снежня 2016 года

* Ратыфікавана Законам Рэспублікі Беларусь ад 18 кастрычніка 2016 года «Аб ратыфікацыі Канвенцыі аб правах інвалідаў» (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 21.10.2016, 2/2422).

Прэамбула

Дзяржавы – удзельнікі сапраўднай Канвенцыі,

a) *нагадваючы* аб абвешчаных у Статуце Арганізацыі Аб'яднаных Нацый прынцыпах, у якіх годнасць і каштоўнасць, уласцівыя ўсім членам чалавечай сям'і, і роўныя і неад'емныя правы іх прызнаюцца за аснову свабоды, справядлівасці і ўсеагульнага свету,

b) *прызнаючы*, што Арганізацыя Аб'яднаных Нацый абвясціла і замацавала ва Усеагульнай дэкларацыі праў чалавека і ў Міжнародных пактах аб правах чалавека, што кожны чалавек уладае ўсімі прадугледжанымі ў іх правамі і свабодамі без якога б тое ні было адрозненні,

з) *пацвярджаючы* усеагульнасць, непадзельнасць, узаемазалежнасць і ўзаемазвязанасць усіх праў чалавека і асноўных свабод, а таксама неабходнасць гарантаваць інвалідам поўнае карыстанне імі без дыскрымінацыі,

d) *спасылаючыся* на Міжнародны пакт аб эканамічных, сацыяльных і культурных правах, Міжнародны пакт аб грамадзянскіх і палітычных правах, Міжнародную канвенцыю аб ліквідацыі ўсіх форм расавай дыскрымінацыі, Канвенцыю аб ліквідацыі ўсіх форм дыскрымінацыі ў дачыненні жанчын, Канвенцыю супраць катаванняў і другіх жорсткіх, бесчалавечных або якія зневажаюць годнасць відаў звароту і пакарання, Канвенцыю аб правах дзіця і Міжнародную канвенцыю аб абароне праў усіх працуючых-мігрантаў і членаў іх сямей,

e) *прызнаючы*, што інваліднасць – гэта якое эвалюцыяніруе паняцце і што інваліднасць з'яўляецца вынікам узаемадзеяння, якое адбываецца паміж якія маюць парушэння здароўя людзьмі і адношчэскімі і асяродкавымі бар'ерамі і якое перашкаджае іх поўнаму і эфектыўнаму ўдзелу ў жыцці таварыства нароўні з другімі,

f) *прызнаючы* важнасць, якую прынцыпы і кіруючыя арыенціры, якія ўтрымліваюцца ў Сусветнай праграме дзеянняў у дачыненні інвалідаў і ў Стандартных правілах забеспячэння роўных магчымасцей для інвалідаў, маюць з пункта гледжання ўплыву на заахвочванне, фармуляванне і адзнаку стратэгіі, планаў, праграм і мерапрыемстваў на нацыянальным, рэгіянальным і міжнародным узроўнях для далейшага забеспячэння інвалідам роўных магчымасцей,

g) *падкрэсліваючы* важнасць актуалізацыі праблем інваліднасці як састаўной часткі адпаведных стратэгіі трывалага развіцця,

h) *прызнаючы таксама*, што дыскрымінацыя ў дачыненні любой асобы па адзнацы інваліднасці прадстаўляе сабой ушчамленне годнасці і каштоўнасці, уласцівыя чалавечай асобы,

i) *прызнаючы далей* разнастайнасць інвалідаў,

j) *прызнаючы* неабходнасць падтрымліваць і абараняць правы чалавека ўсіх інвалідаў, у тым ліку якія адчуваюць патрэбу ў больш актыўнай падтрымцы,

k) *будучы заклапочаны* тым, што, нягледзячы на гэтыя розныя дакументы і пачынанні, інваліды працягваюць сутыкацца з бар'ерамі на шляху іх удзелу ў жыцці таварыства ў якасці раўнапраўных членаў і з парушэннямі іх праў чалавека ва ўсіх частках свету,

l) *прызнаючы* важнасць міжнароднага супрацоўніцтва для паляпшэння ўмоў жыцця інвалідаў у кожнай краіне, асабліва ў якія развіваюцца краінах,

m) *прызнаючы* каштоўны сёлетні і патэнцыяльны ўклад інвалідаў у агульны дабрабыт і разнастайнасць іх мясцовых таварыстваў і тое абставіны, што садзейнічанне поўнаму ажыццяўленню інвалідамі сваіх праў чалавека і асноўных свабод, а таксама паўнацэннаму ўдзелу інвалідаў дазволіць умацаваць у іх адчуванне прычыннасці і дабіцца значных поспехаў у чалавечым, сацыяльным і эканамічным развіцці таварыства і выкараненні галечы,

n) *прызнаючы*, што для інвалідаў важная іх асабістая самастойнасць і незалежнасць, уключаючы свабоду рабіць свой уласны выбар,

аб) *лічачы*, што інваліды павінны мець магчымасць актыўнай уцягнутасці ў працэсы прыняцця рашэнняў адносна стратэгіі і праграм, у тым ліку таго, які іх прама тычацца,

р) *будучы заклапочаны* цяжкімі ўмовамі, з якімі сутыкаюцца інваліды, якія падвяргаюцца множным або абвостраным формам дыскрымінацыі па адзнацы расы, колеру скуры, падлогі, мовы, рэлігіі, палітычных і іншых перакананняў, нацыянальнага, этнічнага, абарыгеннага або сацыяльнага паходжання, маёмнага палажэння, нараджэння, узросту або іншых абставін,

q) *прызнаючы*, што жанчыны-інваліды і дзяўчынкі-інваліды як гаспадаркі, так і па-за ім нярэдка падвяргаюцца большай рызыцы насілля, траўміравання або насмяяння, нядбайнага або зняважлівага дачынення, дрэннага звароту або эксплуатацыі,

г) *прызнаючы*, што дзеці-інваліды павінны ў поўным аб'ёме карыстацца ўсімі правамі чалавека і асноўнымі свабодамі нароўні з другімі дзецьмі, і нагадваючы ў гэтай сувязі аб абавязацельствах, узятых на сябе дзяржавамі – удзельнікамі Канвенцыі аб правах дзіцяці,

s) *падкрэсліваючы* неабходнасць уліку гендэрнага аспекту ва ўсіх намаганнях па садзейнічанні поўнаму ажыццяўленню інвалідамі праў чалавека і асноўных свабод,

t) *падкрэсліваючы* той факт, што большасць інвалідаў жыве ва ўмовах галечы, і прызнаючы ў гэтай сувязі вострую неабходнасць займацца праблемай адмоўнага ўздзеяння галечы на інвалідаў,

u) *прымаючы ва ўвага*, што абстаноўка свету і бяспекі, заснаваная на поўнай павазе мэт і прынцыпаў, выкладзеных у Статуце Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, і на прытрымліванні прыдатных дагавораў у вобласці праў чалавека, з'яўляецца неадменнай умовай для поўнай абароны інвалідаў, у прыватнасці падчас узброеных канфліктаў і замежнай акупацыі,

v) *прызнаючы*, што важная даступнасць фізічнага, сацыяльнага, эканамічнага і культурнага акружэння, аховы здароўя і адукацыі, а таксама інфармацыі і сувязі, паколькі яна дазваляе інвалідам у поўнай меры карыстацца ўсімі правамі чалавека і асноўнымі свабодамі,

w) *прымаючы ва ўвага*, што кожны асобны чалавек, маючы абавязку ў дачыненні другіх людзей і таго калектыву, да якому ён належыць, павінен дабівацца заахвочванні і прытрымліванні праў, якія прызнаюцца ў Міжнародным білі аб правах чалавека,

x) *будучы ўпэўнены* у тым, што сям'я з'яўляецца натуральнай і асноўнай ячэйкай таварыства і мае права на абарону з боку таварыства і дзяржавы і што інваліды і члены іх сямей павінны атрымліваць неабходную абарону і дапамогу, якія дазваляюць сямей уносіць уклад у справу поўнага і роўнага карыстання правамі інвалідаў,

y) *будучы ўпэўнены* у тым, што ўсеабдымная і адзіная міжнародная канвенцыя аб заахвочванні і абароне праў і годнасці інвалідаў прыбудзе важным укладам у пераадоленне глыбока неспрыяльнага сацыяльнага становішча інвалідаў і ў пашырэнне іх удзелу ў грамадзянскім, палітычным, эканамічным, сацыяльным і культурным жыцці пры роўных магчымасцях – як у дарослых, так і ў якія развіваюцца краінах,

пагадзіліся аб ніжэйпададзеным:

Артыкул 1 Мэта

Мэта сапраўднай Канвенцыі знаходзіцца ў заахвочванні, абароне і забеспячэнні поўнага і роўнага ажыццяўлення ўсімі інвалідамі ўсіх праў чалавека і асноўных свабод, а таксама ў заахвочванні павагі ўласцівага ім годнасці.

Да інвалідаў датычацца асобы з трывалымі фізічнымі, псіхічнымі, інтэлектуальнымі або сенсорнымі парушэннямі, якія пры ўзаемадзеянні з рознымі бар'ерамі могуць перашкаджаць іх поўнаму і эфектыўнаму ўдзелу ў жыцці таварыства нароўні з другімі.

Артыкул 2 Вызначэння

Для мэт сапраўднай Канвенцыі:

«сувязь» уключае выкарыстанне моў, тэкстаў, азбукі Брайля, тактыльнай сувязі, буйнога шрыфту, даступных мультымедычных сродкаў, аднолькава як друкарскіх матэрыялаў, аўдыёсродкаў, звычайнай мовы, чытальнікаў, а якія таксама ўзмацняюць і альтэрнатыўных метадаў, спосабаў і фарматаў сувязі, уключаючы даступную інфармацыйна-камунікацыйную тэхналогію;

«мова» уключае маўленчыя і жэставыя мовы і другія формы немаўленчых моў;

«дыскрымінацыя па адзнацы інваліднасці» азначае любое адрозненне, выключэнне або абмежаванне па прычыне інваліднасці, мэтай або вынікам якога з'яўляецца прымяншэнне або адмова прызнання, рэалізацыі або ажыццяўлення нароўні з другімі ўсіх праў чалавека і асноўных свабод у палітычнай, эканамічным, сацыяльным, культурным, грамадзянскім або любым іншай вобласці. Яна ўключае ўсе формы дыскрымінацыі, у тым ліку адмова ў разумным прыстасаванні;

«разумнае прыстасаванне» азначае ўнясенне, калі гэта трэба ў канкрэтным выпадку, неабходных і прыдатных мадыфікацый і карэктываў, не якія робяцца несуразмерным або неапраўданым цяжарам, у мэтах забеспячэння рэалізацыі або ажыццяўлення інвалідамі нароўні з другімі ўсіх праў чалавека і асноўных свабод;

«універсальны дызайн» азначае дызайн прадметаў, абстановак, праграм і паслуг, прызваны зрабіць іх у максімальна магчымай ступені прыдатных да карыстання для ўсіх людзей без неабходнасці адаптацыі або спецыяльнага дызайну. «Універсальны дызайн» не выключае асыстывныя ладу для канкрэтных груп інвалідаў, дзе гэта трэба.

Артыкул 3 Агульныя прынцыпы

Прынцыпамі сапраўднай Канвенцыі з'яўляюцца:

- a) павага ўласцівы чалавеку годнасці, яго асабістай самастойнасці, уключаючы свабоду рабіць свой уласны выбар, і незалежнасці;
- b) недыскрымінацыя;
- з) поўнае і эфектыўнае ўцягненне і ўключэнне ў таварыства;
- d) павага асаблівасцей інвалідаў і іх прыняцце ў якасці кампанента людскай разнастайнасці і часткі чалавецтва;
- e) роўнасць магчымасцей;
- f) даступнасць;
- g) роўнасць мужчын і жанчын;
- h) павага якія развіваюцца здольнасцей дзяцей-інвалідаў і павага права дзяцей-інвалідаў захоўваць сваю індывідуальнасць.

Артыкул 4 Агульныя абавязацельствы

1. Дзяржавы-ўдзельніцы абавязваюцца забяспечваць і падтрымліваць поўную рэалізацыю ўсіх праў чалавека і асноўных свабод усімі інвалідамі без якой б тое ні было дыскрымінацыі па адзнацы інваліднасці. З гэтай мэтай дзяржавы-ўдзельніцы абавязваюцца:

a) прымаць усе належныя заканадаўчыя, адміністрацыйныя і іншыя меры для ажыццяўлення праў, якія прызнаюцца ў сапраўднай Канвенцыі;

b) прымаць усе належныя меры, у тым ліку заканадаўчыя, для змянення або адмены якія існуюць законаў, пастаноў, звычайў і ўстояў, якія з'яўляюцца па дачыненні да інвалідаў дыскрымінацыйных;

з) улічваць ва ўсіх стратэгіях і праграмах абарону і заахвочванне праў чалавека інвалідаў;

d) устрымлівацца ад любых дзеянняў або метадаў, якія не адпавядаюць з сапраўднай Канвенцыяй, і забяспечваць, каб дзяржаўныя органы і ўстановы дзейнічалі ў адпаведнасці з сапраўднай Канвенцыяй;

e) прымаць усе належныя меры для ліквідацыі дыскрымінацыі па адзнацы інваліднасці з боку любой асобы, арганізацыі або прыватнага прадпрыемства;

f) праводзіць або падтрымліваць даследчую і канструктарскую распрацоўку тавараў, паслуг, абсталявання і аб'ектаў універсальнага дызайну (які вызначаецца ў артыкуле 2 сапраўднай Канвенцыі), чыя падгонка пад канкрэтныя патрэбы інваліда патрабавала б як можна меншай адаптацыі і мінімальнага выдаткаў, дапамагаць іх наяўнасці і выкарыстанню, а таксама прасоваць ідэю універсальнага дызайну пры вырабе стандартаў і кіруючых арыенціраў;

g) праводзіць або падтрымліваць даследчую і канструктарскую распрацоўку, а таксама дапамагаць наяўнасці і выкарыстанню новых тэхналогій, уключаючы інфармацыйна-камунікацыйныя тэхналогіі, сродкаў, якія аблягчаюць мабільнасць, ладоў і асістывных тэхналогій, якія падыходзяць для інвалідаў, з удзяленнем першачарговай увагі недарагім тэхналогіям;

h) даваць інвалідам даступную інфармацыю аб сродках, якія аблягчаюць мабільнасць, ладах і асістывных тэхналогіях, у тым ліку новых тэхналогіях, а таксама другіх формах дапамозе, дапаможных паслугах і аб'ектах;

i) падтрымліваць выкладанне спецыялістам і персаналу, якія працуюць з інвалідамі, якія прызнаюцца ў сапраўднай Канвенцыі праў, каб удасканаліваць даванне гарантаваных гэтымі правамі дапамогі і паслуг.

2. Што тычыцца эканамічных, сацыяльных і культурных праў, то кожная дзяржава-ўдзельніца абавязваецца прымаць, максімальна задзейнічаючы якія ёсць у яго рэсурсы, а ў выпадку неабходнасці – прыбягаючы да міжнароднага супрацоўніцтва, меры да паступовага дасягнення поўнай рэалізацыі гэтых праў без урону для тых сфармуляваных у сапраўднай Канвенцыі абавязацельстваў, якія з'яўляюцца непасрэдна прыдатнымі ў адпаведнасці з міжнародным правам.

3. Пры распрацоўцы і прымяненні заканадаўства і стратэгіі, накіраваных на ажыццяўленне сапраўднай Канвенцыі, і ў рамках другіх працэсаў прыняцця рашэнняў па пытаннях, якія дакранаюцца інвалідаў, дзяржавы-ўдзельніцы цесна кансультуюцца з інвалідамі, уключаючы дзяцей-інвалідаў, і актыўна прывабліваюць іх праз якія прадстаўляюць іх арганізацыі.

4. Нішто ў сапраўднай Канвенцыі не закранае якіх-небудзь палажэнняў, якія ў большай ступені дапамагаюць рэалізацыі праў інвалідаў і могуць утрымлівацца ў законах дзяржавы-ўдзельніцы або нормах міжнароднага права, якія дзеюць у гэтай дзяржаве. Не дапускаецца ніякае абмежаванне або прымяншэнне якіх б тое ні было праў чалавека і асноўных свабод, якія прызнаюцца або якія існуюць у якой-небудзь дзяржаве – удзельніку сапраўднай Канвенцыі ў сілу закона, канвенцый, правіл або звычайў, пад той прычынай, што ў сапраўднай Канвенцыі не прызнаюцца такія правы або свабоды або што ў ёй яны прызнаюцца ў меншым аб'ёме.

5. Палажэнні сапраўднай Канвенцыі распаўсюджваюцца на ўсе часткі федэратыўных дзяржаў без якіх б тое ні было абмежаванняў або адабранняў.

Артыкул 5 Роўнасць і недыскрымінацыя

1. Дзяржавы-ўдзельніцы прызнаюць, што ўсе асобы раўныя перад законам і па ім і маюць права на роўную абарону закона і роўнае карыстанне ім без усялякай дыскрымінацыі.

2. Дзяржавы-ўдзельніцы забараняюць любую дыскрымінацыю па адзнацы інваліднасці і гарантуюць інвалідам роўную і эфектыўную прававую абарону ад дыскрымінацыі на любой падставе.

3. Для заахвочвання роўнасці і ліквідацыі дыскрымінацыі дзяржавы-ўдзельніцы прадпрымаюць усе належныя крокі да забеспячэння разумнага прыстасавання.

4. Канкрэтныя меры, неабходныя для паскарэння або дасягнення фактычнай роўнасці інвалідаў, не лічацца дыскрымінацыяй па сэнсе сапраўднай Канвенцыі.

Артыкул 6 Жанчыны-інваліды

1. Дзяржавы-ўдзельніцы прызнаюць, што жанчыны-інваліды і дзяўчынкі-інваліды падвяргаюцца множнай дыскрымінацыі, і ў гэтай сувязі прымаюць меры для забеспячэння поўнага і роўнага ажыццяўлення імі ўсіх праў чалавека і асноўных свабод.

2. Дзяржавы-ўдзельніцы прымаюць усе належныя меры для забеспячэння ўсебаковага развіцця, паляпшэння палажэння і пашырэння праў і магчымасцей жанчын, каб гарантаваць ім ажыццяўленне і рэалізацыю праў чалавека і асноўных свабод, замацаваных у сапраўднай Канвенцыі.

Артыкул 7 Дзеці-інваліды

1. Дзяржавы-ўдзельніцы прымаюць усе неабходныя меры для забеспячэння поўнага ажыццяўлення дзецьмі-інвалідамі ўсіх праў чалавека і асноўных свабод нароўні з другімі дзецьмі.

2. Ва ўсіх дзеяннях у дачыненні дзяцей-інвалідаў першачарговая ўвага ўдзяляецца вышэйшым інтарэсам дзіцяці.

3. Дзяржавы-ўдзельніцы забяспечваюць, каб дзеці-інваліды мелі права свабодна выказаць па ўсіх якія закранаюць іх пытаннях свае позіркы, якія атрымліваюць належную важкасць, якая адпавядае іх узросту і сталасці, нароўні з другімі дзецьмі і атрымліваць дапамогу, якая адпавядае інваліднасці і ўзросту, у рэалізацыі гэтага права.

Артыкул 8 Асветна-выхаваўчая работа

1. Дзяржавы-ўдзельніцы абавязваюцца прымаць безадкладныя, эфектыўныя і належныя меры да таго, каб:

а) павышаць асвечанасць усяго таварыства, у тым ліку на ўзроўні сям'і, у пытаннях інваліднасці і ўмацоўваць павагу праў і годнасці інвалідаў;

б) весці барацьбу са стэрэатыпамі, забабонамі і шкоднымі звычаямі ў дачыненні інвалідаў, у тым ліку на падставе палавой прыналежнасці і ўзросту, ва ўсіх сферах жыцця;

з) прапагандаваць патэнцыял і ўклад інвалідаў.

2. Якія прымаюцца з гэтай мэтай меры ўключаюць:

а) разгортванне і вядзенне эфектыўных грамадска-асветных кампаній, прызваных:

- i) выхоўваць успрыімлівасць да праў інвалідаў;
- ii) падтрымліваць пазітыўныя прадстаўленні аб інвалідах і болей глыбокае разуменне іх таварыствам;
- iii) садзейнічаць прызнанню навыкаў, годнасцей і здольнасцей інвалідаў, а таксама іх укладу на рабочым месцы і на рынку працы;
- b) выхаванне на ўсіх узроўнях сістэмы адукацыі, у тым ліку ва ўсіх дзяцей пачынаючы з з ранняга ўзросту, уважлівага дачынення да праў інвалідаў;
- з) падахвочванне ўсіх органаў масавай інфармацыі да такога адлюстравання інвалідаў, якое адпавядае з мэтай сапраўднай Канвенцыі;
- d) прасоўванне выхаваўча-азнаямленчых праграм, прысвечаных інвалідам і іх правам.

Артыкул 9 Даступнасць

1. Каб надзяліць інвалідаў магчымасцю весці незалежны лад жыцця і ўсебакова ўдзельнічаць ва ўсіх аспектах жыцці, дзяржавы-ўдзельніцы прымаюць належныя меры для забеспячэння інвалідам доступу нароўні з другімі да фізічнага акружэння, да транспарту, да інфармацыі і сувязі, уключаючы інфармацыйна-камунікацыйныя тэхналогіі і сістэмы, а таксама да другіх аб'ектаў і паслуг, адкрытых або якія даюцца для насельніцтва, як у гарадскіх, так і ў сельскіх раёнах. Гэтыя меры, якія ўключаюць выяўленне і ліквідацыю перашкод і бар'ераў, якія замінаюць даступнасці, павінны распаўсюджвацца, у прыватнасці:

- a) на будынку, дарогі, транспарт і другія ўнутраныя і знешнія аб'екты, уключаючы школы, жылыя дома, медыцынскія ўстановы і рабочыя месцы;
- b) на інфармацыйныя, камунікацыйныя і другія службы, уключаючы электронныя службы і экстранныя службы.

2. Дзяржавы-ўдзельніцы прымаюць таксама належныя меры да таго, каб:

- a) распрацоўваць мінімальныя стандарты і кіруючыя арыенціры, якія прадугледжваюць даступнасць аб'ектаў і паслуг, адкрытых або якія даюцца для насельніцтва, уводзіць іх у дзеянне і сачыць за іх прытрымліваннем;
- b) забяспечваць, каб прыватныя прадпрыемствы, якія прапаноўваюць аб'екты і паслугі, адкрытыя або якія даюцца для насельніцтва, улічвалі ўсе аспекты даступнасці для інвалідаў;
- з) арганізоўваць для ўсіх уцягнутых бакоў інструктаж па праблемах даступнасці, з якімі сутыкаюцца інваліды;
- d) аснашчаць будынку і другія аб'екты, адкрытыя для насельніцтва, знакамі, выкананымі азбукай Брайля і ў якай легкачытаецца і зразумелай форме;
- e) даваць розныя віды паслуг памочнікаў і пасрэднікаў, у тым ліку праваднікоў, чытальнікаў і прафесійных сурдаперакладчыкаў, для палёгка даступнасці будынкаў і другіх аб'ектаў, адкрытых для насельніцтва;
- f) развіваць другія належныя формы аказання інвалідам дапамогі і падтрымкі, якія забяспечваюць ім доступ да інфармацыі;
- g) падтрымліваць доступ інвалідаў да новых інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій і сістэм, уключаючы Інтэрнэт;
- h) падтрымліваць праектаванне, распрацоўку, вытворчасць і распаўсюджванне спрадвечна даступных інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій і сістэм, так каб даступнасць гэтых тэхналогій і сістэм дасягалася пры мінімальным выдатках.

Артыкул 10 Права на жыццё

Дзяржавы-ўдзельніцы ізноў пацвярджаюць неад'емнае права кожнага чалавека на жыццё і прымаюць усе неабходныя меры для забеспячэння яго эфектыўнага ажыццяўлення інвалідамі нароўні з другімі.

Артыкул 11

Сітуацыі рызыкі і надзвычайныя гуманітарныя сітуацыі

Дзяржавы-ўдзельніцы прымаюць у адпаведнасці са сваімі абавязацельствамі па міжнародным праве, уключаючы міжнароднае гуманітарнае права і міжнароднае права праў чалавека, усе неабходныя меры для забеспячэння абароны і бяспекі інвалідаў у сітуацыях рызыкі, уключаючы ўзброеныя канфлікты, надзвычайныя гуманітарныя сітуацыі і стыхійныя бедствы.

Артыкул 12

Роўнасць перад законам

1. Дзяржавы-ўдзельніцы пацвярджаюць, што кожны інвалід, дзе б ён ні знаходзіўся, мае права на роўную прававую абарону.

2. Дзяржавы-ўдзельніцы прызнаюць, што інваліды ўладаюць праваздольнасцю нароўні з другімі ва ўсіх аспектах жыцця.

3. Дзяржавы-ўдзельніцы прымаюць належныя меры для давання інвалідам доступу да падтрымкі, якая ім можа спатрэбіцца пры рэалізацыі сваёй праваздольнасці.

4. Дзяржавы-ўдзельніцы забяспечваюць, каб усе меры, звязаныя з рэалізацыяй праваздольнасці, прадугледжвалі належныя і эфектыўныя гарантыі прадухілення злоўжыванняў у адпаведнасці з міжнародным правам праў чалавека. Такія гарантыі павінны забяспечваць, каб меры, звязаныя з рэалізацыяй праваздольнасці, арыентаваліся на павагу праў, волі і пераваг асобы, былі вольныя ад канфлікту інтарэсаў і недарэчнага ўплыву, былі суразмерныя абставінам гэтае асобы і падстроены пад іх, прымяняліся на працягу як можна меншага тэрміну і рэгулярна правярыліся кампетэнтным, незалежным і бесстароннім органам або судовай інстанцыяй. Гэтыя гарантыі павінны быць суразмерныя той ступені, у якой такія меры закранаюць правы і інтарэсы дадзенай асобы.

5. З улікам палажэнняў сапраўднага артыкула дзяржавы-ўдзельніцы прымаюць усе належныя і эфектыўныя меры для забеспячэння роўных праў інвалідаў на валоданне маёмасцю і яго наследаванне, на кіраванне ўласнымі фінансавымі справамі, а таксама на роўны доступ да банкаўскіх пазык, іпатэчных крэдытаў і другіх форм фінансавага крэдытавання і забяспечваюць, каб інваліды не пазбаўляліся самавольна свайго маёмасці.

Артыкул 13

Доступ да правасуддзя

1. Дзяржавы-ўдзельніцы забяспечваюць інвалідам нароўні з другімі эфектыўны доступ да правасуддзя, у тым ліку прадугледжваючы працэсуальныя і якія адпавядаюць узросту карэктывы, якія аблягчаюць выкананне тымі сваёй эфектыўнай ролі прамых і ўскосных удзельнікаў, у тым ліку сведак, ва ўсіх стадыях юрыдычнага працэсу, уключаючы стадыю расследавання і другія стадыі папярэдняй вытворчасці.

2. Каб садзейнічаць забеспячэнню інвалідам эфектыўнага доступу да правасуддзя, дзяржавы-ўдзельніцы дапамагаюць належнаму навучанню асоб, якія працуюць у сферы выканання правасуддзя, у тым ліку ў паліцыі і пенітэнцыярнай сістэме.

Артыкул 14

Свабода і асабістая недатыкальнасць

1. Дзяржавы-ўдзельніцы забяспечваюць, каб інваліды нароўні з другімі:

а) карысталіся правам на свабоду і асабістую недатыкальнасць;

б) не пазбаўляліся свабоды незаконнае або адвольнае і каб любое пазбаўленне свабоды адпавядала закону, а наяўнасць інваліднасці ні ў якой выпадку не становілася падставай для пазбаўлення свабоды.

2. Дзяржавы-ўдзельніцы забяспечваюць, каб у тым выпадку, калі на падставе якой-небудзь працэдуры інваліды пазбаўляюцца свабоды, ім нароўні з другімі спадзяваліся гарантыі, якія дапасоўваюцца з міжнародным правам праў чалавека, і каб зварот з імі адпавядала мэтам і прынцыпам сапраўднай Канвенцыі, уключаючы забеспячэнне разумнага прыстасавання.

Артыкул 15

Свабода ад катаванняў і жорсткіх, бесчалавечных або якія зневажаюць годнасць відаў звароту і пакарання

1. Ніхто не павінен падвяргацца катаванням або жорсткім, бесчалавечным або якія зневажаюць яго годнасць звароту або пакаранню. У прыватнасці, ні адна асоба не павінна без яго свабоднай згоды падвяргацца медыцынскім або навуковым вопытам.

2. Дзяржавы-ўдзельніцы прымаюць усе эфектыўныя заканадаўчыя, адміністрацыйныя, судовыя або іншыя меры да таго, каб інваліды нароўні з другімі не падвяргаліся катаванням або жорсткім, бесчалавечным або якія зневажаюць годнасць відам звароту і пакарання.

Артыкул 16

Свабода ад эксплуатацыі, насілля і насмяяння

1. Дзяржавы-ўдзельніцы прымаюць усе належныя заканадаўчыя, адміністрацыйныя, сацыяльныя, асветныя і іншыя меры для абароны інвалідаў як гаспадаркі, так і па-за ім ад усіх форм эксплуатацыі, насілля і насмяяння, у тым ліку ад тых іх аспектаў, якія маюць гендэрную падаплёку.

2. Дзяржавы-ўдзельніцы прымаюць таксама ўсе належныя меры для прадухілення ўсіх форм эксплуатацыі, насілля і насмяяння, забяспечваючы, у прыватнасці, якія падыходзяць формы аказання якая ўлічвае палавую спецыфіку дапамогі і падтрымкі інвалідам, іх сем'ям і асобам, якія ажыццяўляюць догляд за інвалідамі, у тым ліку шляхам азнаямлення і асветы ў пытанні аб тым, як пазбягаць выяўленняў эксплуатацыі, насілля і насмяяння, вызначаць іх і паведамляць аб іх. Дзяржавы-ўдзельніцы забяспечваюць, каб паслугі па даванні абароны аказваліся з улікам палавой спецыфікі і фактару інваліднасці.

3. Імкнучыся прадухіляць выяўленне ўсіх форм эксплуатацыі, насілля і насмяяння, дзяржавы-ўдзельніцы забяспечваюць, каб усе ўстановы і праграмы, прызначаныя для абслугоўвання інвалідаў, знаходзіліся пад эфектыўным назіраннем з боку незалежных органаў.

4. Дзяржавы-ўдзельніцы прымаюць усе належныя меры для садзейнічання фізічнаму, кагнітыўнаму і псіхалагічнаму аднаўленню, рэабілітацыі і сацыяльнай рэінтэграцыі інвалідаў, якія зрабіліся ахвярамі любой формы эксплуатацыі, насілля або насмяяння, у тым ліку шляхам аказання паслуг па даванні абароны. Такія аднаўленне і рэінтэграцыя адбываюцца ў абстаноўцы, якая спрыяе ўмацаванню здароўя, дабрабыту, самапавагі, годнасці і самастойнасці адпаведнай асобы, і ажыццяўляюцца з улікам патрэб, абумоўленых палавой спецыфікай.

5. Дзяржавы-ўдзельніцы прымаюць эфектыўныя заканадаўства і стратэгіі, у тым ліку арыентаваныя на жанчын і дзяцей, для забеспячэння таго, каб выпадкі эксплуатацыі, насілля і насмяяння ў дачыненні інвалідаў выяўляліся, расследаваліся і ў належных выпадках праследаваліся.

Артыкул 17

Абарона асабістай цэласнасці

Кожны інвалід мае права на павагу яго фізічнай і псіхічнай цэласнасці нароўні з другімі.

Артыкул 18

Свабода перасоўванні і грамадзянства

1. Дзяржавы-ўдзельніцы прызнаюць права інвалідаў на свабоду перасоўвання, на свабоду выбару месцажыхарства і на грамадзянства нароўні з другімі, у тым ліку шляхам забеспячэння таго, каб інваліды:

а) мелі права набываць і змяняць грамадзянства і не пазбаўляліся свайго грамадзянства адвольнае або па прычыне інваліднасці;

б) не пазбаўляліся, па прычыне інваліднасці, магчымасці атрымліваць дакументы, якія пацвярджаюць іх грамадзянства, або іншыя якія сведчаць іх асоба дакументы, уладаць такімі дакументамі і карыстацца імі або выкарыстоўваць адпаведныя працэдуры, напрыклад іміграцыйныя, якія могуць быць неабходныя для палёгка ажыццяўлення права на свабоду перасоўвання;

з) мелі права свабодна пакідаць любую краіну, уключаючы сваю ўласную;

д) не пазбаўляліся самавольна або па прычыне інваліднасці права на ўезд у сваю ўласную краіну.

2. Дзеці-інваліды рэгіструюцца зразу ж пасля нараджэння і з моманту нараджэння маюць права на імя і на набывцце грамадзянства, а таксама, у найбольш магчымай ступені, права ведаць сваіх бацькаў і права на іх клопат.

Артыкул 19

Самастойны лад жыцці і ўцягнутасць у мясцовае таварыства

Дзяржавы – удзельнікі сапраўднай Канвенцыі прызнаюць роўнае права ўсіх інвалідаў жыць у звычайных месцах пражывання, пры роўных з другімі людзьмі варыянтах выбару, і прымаюць эфектыўныя і належныя меры для таго, каб садзейнічаць поўнай рэалізацыі інвалідамі гэтага права і іх поўнаму ўключэнню і ўцягненню ў мясцовае таварыства, у тым ліку забяспечваючы, каб:

а) інваліды мелі магчымасць выбіраць нароўні з другімі людзьмі сваё месца жыхарства і тое, дзе і з кім пражываць, і не былі абавязаны пражываць у нейкіх пэўных жыллёвых умовах;

б) інваліды мелі доступ да рознага роду аказваемым на доме, па месцы жыхарства і іншых дапаможных паслугах на базе мясцовага таварыства, уключаючы персанальную дапамогу, неабходную для падтрымкі жыцця ў мясцовым таварыстве і ўключэння ў яго, а таксама для недапушчэння ізаляцыі або сэгрэгацыі ад мясцовага таварыства;

з) паслугі і аб'екты калектыўнага карыстання, прызначаныя для насельніцтва ў цэлым, былі ў роўнай ступені даступныя для інвалідаў і адпавядалі іх патрэбам.

Артыкул 20

Індывідуальная мабільнасць

Дзяржавы-ўдзельніцы прымаюць эфектыўныя меры для забеспячэння індывідуальнай мабільнасці інвалідаў з максімальна магчымай ступенню іх самастойнасці, у тым ліку шляхам:

а) садзейнічання індывідуальнай мабільнасці інвалідаў які выбіраецца імі спосабам, у выбіраемое імі час і па даступным кошце;

- b) палёгкі доступу інвалідаў да якасных сродкаў, якія аблягчаюць мабільнасць, ладам, асисивным тэхналогіям і паслугам памочнікаў і пасрэднікаў, у тым ліку за кошт іх давання па даступным кошце;
- з) навучанні інвалідаў і працуючых з імі кадраў спецыялістаў навыкам мабільнасці;
- d) падахвочванні прадпрыемстваў, якія займаюцца вытворчасцю сродкаў, якія аблягчаюць мабільнасць, ладоў і асисивных тэхналогій, да ўліку ўсіх аспектаў мабільнасці інвалідаў.

Артыкул 21

Свабода выяўлення меркавання і перакананняў і доступ да інфармацыі

Дзяржавы-ўдзельніцы прымаюць усе належныя меры для забеспячэння таго, каб інваліды маглі карыстацца правам на свабоду выяўлення меркавання і перакананняў, уключаючы свабоду шукаць, атрымліваць і распаўсюджваць інфармацыю і ідэі нароўні з другімі, карыстаючыся па сваім выбары ўсімі формамі сувязі, якія вызначаюцца ў артыкуле 2 сапраўднай Канвенцыі, уключаючы:

- a) забеспячэнне інвалідаў інфармацыяй, прызначанай для шырокай публікі, у даступных фарматах і з выкарыстаннем тэхналогій, якія ўлічваюць розныя формы інваліднасці, своечасовае і без дадатковай платы;
- b) прыняцце і садзейнічанне выкарыстанню ў афіцыйных зносінах: жэставых моў, азбукі Брайля, якія ўзмацняюць і альтэрнатыўных спосабаў сувязі і ўсіх другіх даступных спосабаў, метадаў і фарматаў сувязі па выбары інвалідаў;
- з) актыўнае падахвочванне прыватных прадпрыемстваў, якія аказваюць паслугі шырокай публіцы, у тым ліку праз Інтэрнэт, да давання інфармацыі і паслуг у даступных і прыдатных для інвалідаў фарматах;
- d) падахвочванне сродкаў масавай інфармацыі, у тым ліку якія даюць інфармацыю праз Інтэрнэт, да ператварэння сваіх паслуг у даступныя для інвалідаў;
- e) прызнанне і заахвочванне выкарыстання жэставых моў.

Артыкул 22

Недатыкальнасць прыватнага жыцця

1. Незалежна ад месца жыхарства або жыллёвых умоў ні адзін інвалід не павінен падвяргацца адвольнаму або незаконнаму замеру на недатыкальнасць яго прыватнага жыцця, сям'і, жылля або перапіскі і іншых відаў сувязі або незаконным нападкам на яго гонар і рэпутацыю. Інваліды маюць права на абарону закона ад такіх замераў або нападкаў.

2. Дзяржавы-ўдзельніцы ахоўваюць канфідэнцыяльнасць звестак аб асобе, стане здароўя і рэабілітацыі інвалідаў нароўні з другімі.

Артыкул 23

Павага дома і сям'і

1. Дзяржавы-ўдзельніцы прымаюць эфектыўныя і належныя меры для ліквідацыі дыскрымінацыі ў дачыненні інвалідаў ва ўсіх пытаннях, якія дакранаюцца шлюбу, сям'і, бацькоўства, мацярынства і асабістых дачыненняў, нароўні з другіх, імкнучыся пры гэтым забяспечыць, каб:

- a) прызнавалася права ўсіх інвалідаў, якія дасягнулі шлюбнага ўзросту, уступаць у шлюб і ствараць сям'ю на аснове свабоднай і поўнай згоды брачующихся;
- b) прызнаваліся правы інвалідаў на свабоднае і адказнае прыняцце рашэнняў аб ліку дзяцей і інтэрвалах паміж іх нараджэннем і на доступ да якага адпавядае ўзросту інфармацыі і да асветы ў пытаннях рэпрадуктыўных паводзін і планавання сям'і, а таксама даваліся сродкі, якія дазваляюць ім ажыццяўляць гэтыя правы;

з) інваліды, уключаючы дзяцей, нароўні з другімі захоўвалі сваю фертыльнасць.

2. Дзяржавы-ўдзельніцы забяспечваюць правы і абавязкі інвалідаў у дачыненні апякунства, папачыцельства, апекі, усынаўлення дзяцей або аналагічных інстытутаў, калі дадзеныя паняцці прысутнічаюць у нацыянальным заканадаўстве; ва ўсіх выпадках першараднае значэнне маюць вышэйшыя інтарэсы дзіцяці. Дзяржавы-ўдзельніцы аказваюць інвалідам належную дапамогу ў выкананні імі сваіх абавязкаў па выхаванні дзяцей.

3. Дзяржавы-ўдзельніцы забяспечваюць, каб дзеці-інваліды мелі роўныя правы ў дачыненні сямейнага жыцця. Для рэалізацыі гэтых праў і недапушчэння скрывання дзяцей-інвалідаў, іх пакідання, ухілення ад догляду за імі і іх сэгрэгацыі дзяржавы-ўдзельніцы абавязваюцца з самага пачатку забяспечваць дзяцей-інвалідаў і іх сям'і ўсебаковай інфармацыяй, паслугамі і падтрымкай.

4. Дзяржавы-ўдзельніцы забяспечваюць, каб дзіця не разлучаўся са сваімі бацькамі супраць іх волі, за выключэннем выпадкаў, калі паднаглядныя суду кампетэнтныя органы ў адпаведнасці з прыдатнымі законамі і працэдурамі вызначаюць, што такое разлучэнне трэба ў вышэйшых інтарэсах дзіцяці. Ні пры якіх абставінах дзіця не можа разлучаны з бацькамі па прычыне інваліднасці або самага дзіцяці, або аднаго або абодвух бацькаў.

5. Дзяржавы-ўдзельніцы абавязваюцца ў выпадку, калі бліжэйшыя сваякі не ў стане забяспечыць догляд за дзіцём-інвалідам, прыкладаць усе намаганні да таго, каб арганізаваць альтэрнатыўны догляд за кошт прыцягнення болей далёкіх сваякоў, а пры адсутнасці такой магчымасці – за кошт стварэння сямейных умоў для пражывання дзіцяці ў мясцовым таварыстве.

Артыкул 24 Адукацыя

1. Дзяржавы-ўдзельніцы прызнаюць права інвалідаў на адукацыю. У мэтах рэалізацыі гэтага права без дыскрымінацыі і на аснове роўнасці магчымасцей дзяржавы-ўдзельніцы забяспечваюць інклюзіўная адукацыя на ўсіх узроўнях і навучанне на працягу ўсяго жыцця, імкнучыся пры гэтым:

а) да поўнага развіцця чалавечага патэнцыялу, а таксама пачуцця годнасці і самапавагі і да ўзмацнення павагі праў чалавека, асноўных свабод і чалавечай разнастайнасці;

б) да развіцця асобы, талентаў і творчасці інвалідаў, а таксама іх разумовых і фізічных здольнасцей у самым поўным аб'ёме;

з) да надзялення інвалідаў магчымасцю эфектыўна ўдзельнічаць у жыцці свабоднага таварыства.

2. Пры рэалізацыі гэтага права дзяржавы-ўдзельніцы забяспечваюць, каб:

а) інваліды не выключаліся па прычыне інваліднасці з сістэмы агульнай адукацыі, а дзеці-інваліды – з сістэмы бясплатнай і абавязковай пачатковай адукацыі або сярэдняй адукацыі;

б) інваліды мелі нароўні з другімі доступ да інклюзіўнай, якаснай і бясплатнай пачатковай адукацыі і сярэдняй адукацыі ў месцах свайго пражывання;

з) забяспечвалася разумнае прыстасаванне, якое ўлічвае індывідуальныя патрэбнасці;

д) інваліды атрымлівалі ўнутры сістэмы агульнай адукацыі патрэбную падтрымку для палёгка іх эфектыўнага навучання;

е) у абстаноўцы, якая максімальна спрыяе асваенню ведаў і сацыяльнаму развіццю, адпаведна з мэтай поўнай ахопленасці прымаліся эфектыўныя меры па арганізацыі індывідуалізаванай падтрымкі.

3. Дзяржавы-ўдзельніцы надзяляюць інвалідаў магчымасцю асвойваць жыццёвыя і сацыялізацыйныя навыкі, каб аблягчыць іх поўны і роўны ўдзел у працэсе адукацыі і ў

якасці членаў мясцовага таварыства. Дзяржавы-ўдзельніцы прымаюць у гэтым напрамку належныя меры, у тым ліку:

а) садзейнічаюць асваенню азбукі Брайля, альтэрнатыўных шрыфтоў, якія ўзмацняюць і альтэрнатыўных метадаў, спосабаў і фарматаў сувязі, а таксама навыкаў арыентацыі і мабільнасці і дапамагаюць падтрымцы з боку равеснікаў і настаўніцтву;

б) садзейнічаюць асваенню жэставай мовы і заахвочванню моўнай самабытнасці глухих;

з) забяспечваюць, каб навучанне асоб, у прыватнасці дзяцей, якія з'яўляюцца сляпымі, глухімі або слепаглухімі, ажыццяўлялася з дапамогай якія найбольш падыходзяць для індывіда моў і метадаў і спосабаў сувязі і ў абстаноўцы, якая максімальным вобразам дапамагае асваенню ведаў і сацыяльнаму развіццю.

4. Каб садзейнічаць забеспячэнню рэалізацыі гэтага права, дзяржавы-ўдзельніцы прымаюць належныя меры для прыцягнення на работу настаўнікаў, у тым ліку настаўнікаў-інвалідаў, якія валодаюць жэставай мовай і/або азбукай Брайля, і для навучання спецыялістаў і персаналу, якія працуюць на ўсіх узроўнях сістэмы адукацыі. Такое навучанне ахоплівае асвету ў пытаннях інваліднасці і выкарыстанне прыдатных якія ўзмацняюць і альтэрнатыўных метадаў, спосабаў і фарматаў сувязі, навучальных метадык і матэрыялаў для аказання падтрымкі інвалідам.

5. Дзяржавы-ўдзельніцы забяспечваюць, каб інваліды маглі мець доступ да агульнай вышэйшай адукацыі, прафесійнага навучання, адукацыі для дарослых і навучанню на працягу ўсяго жыцця без дыскрымінацыі і нароўні з другімі. З гэтай мэтай дзяржавы-ўдзельніцы забяспечваюць, каб для інвалідаў забяспечвалася разумнае прыстасаванне.

Артыкул 25 Здароўе

Дзяржавы-ўдзельніцы прызнаюць, што інваліды маюць права на найвышэйшы дасягальны ўзровень здароўя без дыскрымінацыі па адзнацы інваліднасці. Дзяржавы-ўдзельніцы прымаюць усе належныя меры для забеспячэння доступу інвалідаў да паслуг у сферы ахове здароўя, якія ўлічваюць тэндэрную спецыфіку, у тым ліку да рэабілітацыі па стане здароўя. У прыватнасці, дзяржавы-ўдзельніцы:

а) забяспечваюць інвалідам той ж набор, якасць і ўзровень бясплатных або недарагіх паслуг і праграм па ахове здароўя, што і другім асобам, у тым ліку ў вобласці сексуальнага і рэпрадуктыўнага здароўя і па лініі якія прапануюцца насельніцтву дзяржаўных праграм аховы здароўя;

б) даюць тыя паслугі ў сферы ахове здароўя, якія неабходныя інвалідам непасрэдна па прычыне іх інваліднасці, уключаючы раннюю дыягностыку, а ў прыдатных выпадках – карэкцыю і паслугі, прызваныя зняць да мінімуму і прадухіліць далейшае ўзнікненне інваліднасці, у тым ліку сярод дзяцей і пажылыя;

з) арганізуюць гэтыя паслугі ў сферы ахове здароўя як можна бліжэй да месцаў непасрэднага пражывання гэтых людзей, у тым ліку ў сельскіх раёнах;

д) патрабуюць, каб спецыялісты аховы здароўя давалі інвалідам паслугі той ж якасці, што і другім асобам, у тым ліку на аснове свабоднай і інфармаванай згоды пры дапамозе, сярод іншага, павышэння ведання аб правах чалавека, годнасці, самастойнасці і патрэбах інвалідаў за кошт навучання і прыняцця этычных стандартаў для дзяржаўнай і прыватнай аховы здароўя;

е) забараняюць дыскрымінацыю ў дачыненні інвалідаў пры даванні медыцынскага страхавання і страхавання жыцця, калі апошняе вырашана нацыянальным правам, і прадугледжваюць, што яно даецца на справядлівай і разумнай аснове;

ф) не дапускаюць дыскрымінацыйнай адмовы ў ахове здароўя або паслугах у гэтай вобласці або атрыманні харчу або вадкасцей па прычыне інваліднасці.

Артыкул 26

Абілітацыя і рэабілітацыя

1. Дзяржавы-ўдзельніцы прымаюць, у тым ліку пры падтрымцы з боку другіх інвалідаў, эфектыўныя і належныя меры да таго, каб надзяліць інвалідаў магчымасцю для дасягнення і захавання максімальнай незалежнасці, поўных фізічных, разумовых, сацыяльных і прафесійных здольнасцей і поўнага ўключэння і ўцягнення ва ўсе аспекты жыцця. З гэтай мэтай дзяржавы-ўдзельніцы арганізуюць, умацоўваюць і пашыраюць комплексныя абилітацыйныя і рэабілітацыйныя паслугі і праграмы, асабліва ў сферы аховы здароўя, занятасці, адукацыі і сацыяльнага абслугоўвання, такім чынам, каб гэтыя паслугі і праграмы:

а) пачыналі рэалізоўвацца як можна раней і былі заснаваны на шматпрофільнай адзнацы патрэб і моцных бакоў індывіда;

б) дапамагалі ўцягненню і ўключэнню ў мясцовае таварыства і ва ўсе аспекты жыцця таварыства, мелі добраахвотны характар і былі даступныя для інвалідаў як можна бліжэй да месцаў іх непасрэднага пражывання, у тым ліку ў сельскіх раёнах.

2. Дзяржавы-ўдзельніцы падтрымліваюць развіццё пачатковага і наступнага навучання спецыялістаў і персаналу, якія працуюць у сферы абилітацыйных і рэабілітацыйных паслуг.

3. Дзяржавы-ўдзельніцы падтрымліваюць наяўнасць, веды і выкарыстанне якія датычацца да абілітацыі і рэабілітацыі асістывных ладоў і тэхналогій, прызначаных для інвалідаў.

Артыкул 27

Праца і занятасць

1. Дзяржавы-ўдзельніцы прызнаюць права інвалідаў на працу нароўні з другімі; яно ўключае права на атрыманне магчымасці зарабляць сабе на жыццё працай, якая інвалід свабодна выбраў або на якога ён свабодна пагадзіўся, ва ўмовах, калі рынак працы і вытворчае асяроддзе з'яўляюцца адкрытымі, інклюзіўнымі і даступнымі для інвалідаў. Дзяржавы-ўдзельніцы забяспечваюць і падтрымліваюць рэалізацыю права на працу, у тым ліку тымі асобамі, якія атрымліваюць інваліднасць падчас працоўнай дзейнасці, шляхам прыняцця, у чым ліку ў заканадаўчым парадку, належных мер, накіраваных, у прыватнасці, на якое ідзе следам:

а) забарону дыскрымінацыі па адзнацы інваліднасці ў дачыненні ўсіх пытанняў, якія дакранаюцца ўсіх форм занятасці, уключаючы ўмовы прыёму на работу, найму і занятасці, захавання работы, прасоўвання па службе і бяспечных і здаровых умоў працы;

б) абарона праў інвалідаў нароўні з другімі на справядлівыя і спрыяльныя ўмовы працы, уключаючы роўныя магчымасці і роўнае ўзнагароджанне за праца роўнай каштоўнасці, бяспечныя і здаровыя ўмовы працы, уключаючы абарону ад дамаганняў, і задавальненне скарг;

з) забеспячэнне таго, каб інваліды маглі ажыццяўляць свае працоўныя і прафсаюзныя правы нароўні з другімі;

д) надзяленне інвалідаў магчымасцю эфектыўнага доступу да агульных праграм тэхнічнай і прафесійнай арыентацыі, службаў працаўладкавання і прафесійнаму і перапрыўнаму навучанню;

е) пашырэнне на рынку працы магчымасцей для працаўладкавання інвалідаў і іх прасоўвання па службе, а таксама аказанне дапамогі ў пошуку, атрыманні, захаванні і аднаўленні работы;

ф) пашырэнне магчымасцей для індывідуальнай працоўнай дзейнасці, прадпрымальніцтва, развіцця кааператываў і арганізацыі ўласнай справы;

г) наём інвалідаў у дзяржаўным сектары;

h) стымуляванне найму інвалідаў у прыватным сектары з дапамогай належных стратэгіі і мер, якія могуць уключаць праграмы пазітыўных дзеянняў, стымулы і другія меры;

i) забеспячэнне інвалідам разумнага прыстасавання рабочага месца;

j) заахвочванне набыцця інвалідамі вопыту работы ва ўмовах адкрытага рынку працы;

k) заахвочванне праграм прафесійнай і кваліфікацыйнай рэабілітацыі, захавання рабочых месцаў і вяртання на работу для інвалідаў.

2. Дзяржавы-ўдзельніцы забяспечваюць, каб інваліды не ўтрымліваліся ў рабстве або ў паднявольным стане і былі абаронены нароўні з другімі ад прымусовай або абавязковай працы.

Артыкул 28

Дастатковы жыццёвы ўзровень і сацыяльная абарона

1. Дзяржавы-ўдзельніцы прызнаюць права інвалідаў на дастатковы жыццёвы ўзровень для іх саміх і іх сямей, які ўключае дастатковае харчаванне, адзенне і жыллё, і на непарарыўнае паляпшэнне ўмоў жыцця і прымаюць належныя меры да забеспячэння і заахвочвання рэалізацыі гэтага права без дыскрымінацыі па адзнацы інваліднасці.

2. Дзяржавы-ўдзельніцы прызнаюць права інвалідаў на сацыяльную абарону і на карыстанне гэтым правам без дыскрымінацыі па адзнацы інваліднасці і прымаюць належныя меры да забеспячэння і заахвочвання рэалізацыі гэтага права, уключаючы меры:

a) па забеспячэнні інвалідам роўнага доступу да атрымання чыстай вады і па забеспячэнні доступу да належных і недарагіх паслуг, ладоў і другой дапамогі для задавальнення патрэб, звязаных з інваліднасцю;

b) па забеспячэнні інвалідам, у прыватнасці жанчынам, дзяўчынкам і пажылым асобам з інваліднасцю, доступу да праграм сацыяльнай абароны і праграм скарачэння маштабаў галечы;

з) па забеспячэнні інвалідам і іх сем'ям, якія жывуць ва ўмовах галечы, доступу да дапамогі з боку дзяржавы з мэтай пакрыцця звязаных з інваліднасцю расходаў, уключаючы належнае навучанне, кансультаванне, фінансавую дапамогу і часовы патранажны догляд;

d) па забеспячэнні інвалідам доступу да праграм дзяржаўнага жылля;

e) па забеспячэнні інвалідам доступу да пенсійных дапамог і праграм.

Артыкул 29

Удзел у палітычным і грамадскім жыцці

Дзяржавы-ўдзельніцы гарантуюць інвалідам палітычныя правы і магчымасць карыстацца імі нароўні з другімі і абавязваюцца:

a) забяспечваць, каб інваліды маглі эфектыўна і ўсебакова ўдзельнічаць, прамое або праз свабодна абраных прадстаўнікоў, у палітычным і грамадскім жыцці нароўні з другімі, у тым ліку мелі права і магчымасць галасаваць і быць выбранымі, у прыватнасці пры дапамозе:

i) забеспячэння таго, каб працэдуры, памяшканні і матэрыялы для галасавання былі прыдатнымі, даступнымі і лёгкімі для разумення і выкарыстання;

ii) абароны права інвалідаў на ўдзел у тайным галасаванні на выбарах і публічных рэферэндумах без запалохвання і на вылучэнне сваіх кандыдатур для выбараў, на фактычны занятак пасадаў і выкананне ўсіх публічных функцый на ўсіх узроўнях дзяржаўнай улады – пры садзейнічанні выкарыстанню асістывных і новых тэхналогій, дзе гэта дарэчы;

iii) гарантванні свабодных волеваяўленні інвалідаў як выбаршчыкаў і з гэтай мэтай – задавальнення, калі гэта трэба, іх просьбаў аб аказанні ім якой-небудзь асобай па іх выбары дапамогі з галасаваннем;

b) актыўна дапамагаць стварэнню абстаноўкі, у якой інваліды маглі б эфектыўнае і ўсебакова ўдзельнічаць у кіраванні дзяржаўнымі справамі без дыскрымінацыі і нароўні з другіх, і падтрымліваць іх удзел у дзяржаўных справах, уключаючы:

i) удзел у няўрадавых арганізацыях і аб'яднаннях, работа якіх звязана з дзяржаўным і палітычным жыццём краіны, у тым ліку ў дзейнасці палітычных партый і кіраўніцтва імі;

ii) стварэнне арганізацый інвалідаў і ўступленне ў іх з тым, каб прадстаўляць інвалідаў на міжнародным, нацыянальным, рэгіянальным і мясцовым узроўнях.

Артыкул 30

Удзел у культурным жыцці, правядзенні вольнага часу і адпачынку і занятку спортам

1. Дзяржавы-ўдзельніцы прызнаюць права інвалідаў удзельнічаць нароўні з другімі ў культурным жыцці і прымаюць усе належныя меры для забеспячэння таго, каб інваліды:

a) мелі доступ да стварэнняў культуры ў даступных фарматах;

b) мелі доступ да тэлевізійных праграм, фільмаў, тэатра і другіх культурных мерапрыемстваў у даступных фарматах;

з) мелі доступ да такіх месцаў культурных мерапрыемстваў або паслуг, як тэатры, музеі, кінатэатры, бібліятэкі і турыстычныя паслугі, а таксама мелі ў найбольш магчымай ступені доступ да помнікаў і аб'ектаў, якія маюць нацыянальную культурную значнасць.

2. Дзяржавы-ўдзельніцы прымаюць належныя меры да таго, каб надзяліць інвалідаў магчымасцю развіваць і выкарыстоўваць свой творчы, мастацкі і інтэлектуальны патэнцыял – не толькі для свайго добра, але і дзеля абагачэння ўсяго таварыства.

3. Дзяржавы-ўдзельніцы прадпрымаюць у адпаведнасці з міжнародным правам усе належныя крокі для забеспячэння таго, каб законы аб абароне праў інтэлектуальнай уласнасці не станавіліся неапраўданым або дыскрымінацыйным бар'ерам для доступу інвалідаў да стварэнняў культуры.

4. Інваліды маюць права нароўні з другімі на прызнанне і падтрымку іх асобай культурнай і моўнай самабытнасці, уключаючы жэставыя мовы і культуру глухія.

5. Каб надзяліць інвалідаў магчымасцю ўдзельнічаць нароўні з другіх у правядзенні вольнага часу і адпачынку і ў спартыўных мерапрыемствах, дзяржавы-ўдзельніцы прымаюць належныя меры:

a) для заахвочвання і прапаганды як можна болей поўнага ўдзелу інвалідаў у агульнапрофільных спартыўных мерапрыемствах на ўсіх узроўнях;

b) для забеспячэння таго, каб інваліды мелі магчымасць арганізоўваць спартыўныя і дасугавыя мерапрыемствы спецыяльна для інвалідаў, развіваць іх і ўдзельнічаць у іх, і для садзейнічання ў гэтай сувязі таму, каб ім нароўні з другімі даваліся належныя навучанне, падрыхтоўка і рэсурсы;

з) для забеспячэння таго, каб інваліды мелі доступ да спартыўных, рэкрэацыйных і турыстычных аб'ектаў;

d) для забеспячэння таго, каб дзеці-інваліды мелі роўны з другімі дзецьмі доступ да ўдзелу ў гульнях, у правядзенні вольнага часу і адпачынку і ў спартыўных мерапрыемствах, уключаючы мерапрыемствы ў рамках школьнай сістэмы;

e) для забеспячэння таго, каб інваліды мелі доступ да паслуг тых, хто займаецца арганізацыяй вольнага часу, турызму, адпачынку і спартыўных мерапрыемстваў.

Артыкул 31

Статыстыка і збор даных

1. Дзяржавы-ўдзельніцы абавязваюцца рабіць збор належнай інфармацыі, уключаючы статыстычныя і даследчыя даныя, якая дазваляе ім распрацоўваць і ажыццяўляць стратэгіі ў мэтах выканання сапраўднай Канвенцыі. У працэсе збору і захоўвання гэтае інфармацыі належыць:

а) выконваць юрыдычна ўстаноўленыя гарантыі, уключаючы заканадаўства аб абароне даных, каб забяспечыць канфідэнцыяльнасць і недатыкальнасць прыватнага жыцця інвалідаў;

б) выконваць міжнародна прызнаныя нормы, якія дакранаюцца абароны праў чалавека і асноўных свабод, а таксама этычныя прынцыпы пры зборы і выкарыстанні статыстычных даных.

2. Пададзеная ў адпаведнасці з сапраўдным артыкулам інфармацыя дэзагрэгіруецца адпаведным чынам і выкарыстоўваецца для садзейнічання адзнацы той, як дзяржавы-ўдзельніцы выконваюць свае абавязацельствы па сапраўднай Канвенцыі, а таксама для выяўлення і ліквідацыі бар'ераў, з якімі інваліды сутыкаюцца пры ажыццяўленні сваіх праў.

3. Дзяржавы-ўдзельніцы бяруць на сябе адказнасць за распаўсюджванне гэтых статыстычных даных і забяспечваюць іх даступнасць для інвалідаў і другіх асоб.

Артыкул 32 Міжнароднае супрацоўніцтва

1. Дзяржавы-ўдзельніцы прызнаюць важнасць міжнароднага супрацоўніцтва і яго заахвочвання ў падтрымку нацыянальных намаганняў па рэалізацыі мэт і задач сапраўднай Канвенцыі і прымаюць у гэтай сувязі належныя і эфектыўныя меры па міждзяржаўнай лініі, а дзе гэта дарэчы – у партнёрстве з адпаведнымі міжнароднымі і рэгіянальнымі арганізацыямі і грамадзянскай супольнасцю, у прыватнасці арганізацыямі інвалідаў. Такія меры маглі б, у прыватнасці, уключаць:

а) забеспячэнне таго, каб міжнароднае супрацоўніцтва, у тым ліку міжнародныя праграмы развіцця, ахоплівала інвалідаў і было для іх даступна;

б) палёжку і падтрымку ўмацавання існуючых магчымасцей, у тым ліку шляхам узаемнага абмену інфармацыяй, вопытам, праграмамі і перадавымі напрацоўкамі;

з) садзейнічанне супрацоўніцтву ў вобласці даследаванняў і доступу да навукова-тэхнічных ведаў;

д) даванне, дзе гэта дарэчы, тэхніка-эканамічнай дапамогі, у тым ліку шляхам палёгкі доступу да даступных і асістывым тэхналогіям і шляхам узаемнага абмену імі, а таксама пры дапамозе перадачы тэхналогіям.

2. Палажэнні сапраўднага артыкула не закранаюць абавязкаў кожнай дзяржавы-ўдзельніцы па выкананні сваіх абавязацельстваў згодна сапраўднай Канвенцыі.

Артыкул 33 Нацыянальнае ажыццяўленне і маніторынг

1. Дзяржавы-ўдзельніцы ў адпаведнасці са сваім арганізацыйным ладам назначаюць ва ўрадзе адну або некалькі інстанцый, якія курыруюць пытанні, звязаныя з ажыццяўленнем сапраўднай Канвенцыі, і належным вобразам вывучаюць магчымасць установы або прызначэння ва ўрадзе каардынацыйнага механізма для садзейнічання адпаведнай рабоце ў розных сектарах і на розных узроўнях.

2. Дзяржавы-ўдзельніцы ў адпаведнасці са сваім прававым і адміністрацыйным ладам падтрымліваюць, умацоўваюць, назначаюць або ўстанаўліваюць у сябе структуру, якая ўключае, дзе гэта дарэчы, адзін або некалькі незалежных механізмаў, для заахвочвання, абароны і маніторынгу за ажыццяўленнем сапраўднай Канвенцыі. Пры прызначэнні або ўстанове такога механізма дзяржавы-ўдзельніцы прымаюць ва ўвага

прынцыпы, якія дакранаюцца статусу і функцыянавання нацыянальных устаноў, якія займаюцца абаронай і заахвочваннем праў чалавека.

3. Грамадзянская супольнасць, у прыватнасці інваліды і якія прадстаўляюць іх арганізацыі, у поўным аб'ёме ўцягваюцца ў працэс назірання і ўдзельнічаюць у ім.

Артыкул 34 **Камітэт па правах інвалідаў**

1. Устанаўліваецца Камітэт па правах інвалідаў (які называецца далей «Камітэт»), які выконвае функцыі, якія прадугледжваюцца ніжэй.

2. У момант уступлення сапраўднай Канвенцыі ў сілу Камітэт складаецца з дванаццаці экспертаў. Пасля яшчэ шасцідзесяці ратыфікацый Канвенцыі або далучэнняў да ёй членскі склад Камітэта павялічваецца на шэсць людзей, дасягаючы максімуму – восемнаццаці членаў.

3. Члены Камітэта выступаюць у асабістай якасці і ўладаюць высокімі маральнымі якасцямі і прызнанай кампетэнтнасцю і вопытам у вобласці, якая ахапляецца сапраўднай Канвенцыяй. Пры вылучэнні сваіх кандыдатаў дзяржавам-ўдзельніцам прапануецца належным вобразам улічваць палажэнне, сфармуляванае ў пункце 3 артыкула 4 сапраўднай Канвенцыі.

4. Члены Камітэта выбіраюцца дзяржавамі-ўдзельніцамі, прычым удзяляецца ўвага справядліваму геаграфічнаму размеркаванню, прадстаўніцтву розных форм цывілізацыі і асноўных прававых сістэм, збалансаванай прадстаўленасці падлог і ўдзелу экспертаў-інвалідаў.

5. Члены Камітэта выбіраюцца тайным галасаваннем са спіса кандыдатаў, вылучаных дзяржавамі-ўдзельніцамі з ліку сваіх грамадзян, на пасяджэннях Канферэнцыі дзяржаў-ўдзельніц. На гэтых пасяджэннях, на якіх дзве трэці дзяржаў-ўдзельніц складаюць кворум, выбранымі ў склад Камітэта з'яўляюцца тыя кандыдаты, якія атрымалі найбольшы лік галасоў і абсалютную большасць галасоў якія прысутнічаюць і ўдзельнічаюць у галасаванні прадстаўнікоў дзяржаў-ўдзельніц.

6. Першапачатковыя выбары праводзяцца не пазней чым праз шэсць месяцаў з дня ўступлення ў сілу сапраўднай Канвенцыі. Прынамсі за чатыры месяцы да даты кожных выбараў Генеральны сакратар Арганізацыі Аб'яднаных Нацый звяртаецца да дзяржаў-ўдзельніц з лістом, прапануючы ім прадставіць кандыдатуры на працягу двух месяцаў. Затым Генеральны сакратар складае ў алфавітным парадку спіс усяго вылучаных такім чынам кандыдатаў з указаннем якія вылучылі іх дзяржаў-ўдзельніц і накіроўвае яго дзяржавам – удзельнікам сапраўднай Канвенцыі.

7. Члены Камітэта выбіраюцца на чатырохгадовы тэрмін. Яны маюць права быць пераабранымі толькі адзін раз. Аднак тэрмін паўнамоцтваў шасці з членаў, якія выбіраюцца на першых выбарах, выходзіць у канцы двухгадовага перыяду; неадкладна пасля першых выбараў імі гэтых шасці членаў вызначаюцца па жэрабі старшынствуючым на пасяджэнні, аб якім гаворыцца ў пункце 5 сапраўднага артыкула.

8. Выбранне шасці дадатковых членаў Камітэта прызначаецца да звычайных выбараў, якія рэгулююцца адпаведнымі палажэннямі сапраўднага артыкула.

9. Калі які-небудзь член Камітэта памірае або выходзіць у адстаўку або абвясчае, што не ў стане больш выконваць свае абавязкі па якой-небудзь іншай прычыне, дзяржаву-ўдзельніцу, якая вылучыла кандыдатуру гэтага члена, на які застаўся тэрмін паўнамоцтваў назначае другога эксперта, які валодае кваліфікацыяй і які адказвае патрабаванням, якія прадугледжаны ў адпаведных палажэннях сапраўднага артыкула.

10. Камітэт ставіць свае ўласныя правілы працэдуры.

11. Генеральны сакратар Арганізацыі Аб'яднаных Нацый дае неабходны персанал і матэрыяльныя сродкі для эфектыўнага ажыццяўлення Камітэтам сваіх функцый у адпаведнасці з сапраўднай Канвенцыяй і запрашае яго першая нарада.

12. Члены Камітэта, заснаванага ў адпаведнасці з сапраўднай Канвенцыяй, атрымліваюць якое зацвярджаецца Генеральнай Асамблеяй Арганізацыі Аб'яднаных Нацый узнагароджанне са сродкаў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый у парадку і на ўмовах, якія ўстанаўліваюцца Асамблеяй з улікам важнасці абавязкаў Камітэта.

13. Члены Камітэта маюць права на льготы, прывілеі і імунітэты экспертаў у камандзіроўках па справах Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, замацаваныя ў адпаведных раздзелах Канвенцыі аб прывілеях і імунітэтах Аб'яднаных Нацый.

Артыкул 35 **Даклады дзяржаў-ўдзельніц**

1. Кожная дзяржава-ўдзельніца прадстаўляе Камітэту праз Генеральнага сакратара Арганізацыі Аб'яднаных Нацый усёабдымны даклад аб мерах, прынятых для ажыццяўлення ім сваіх абавязацельстваў па сапраўднай Канвенцыі, і аб прагрэсе, дасягнутым у гэтым дачыненні, на працягу двух гадоў пасля ўступлення сапраўднай Канвенцыі ў сілу для адпаведнай дзяржавы-ўдзельніцы.

2. Затым дзяржавы-ўдзельніцы прадстаўляюць наступныя даклады не радзей чым раз у чатыры гады, а таксама тады, калі аб гэтым просіць Камітэт.

3. Камітэт ставіць кіруючыя прынцыпы, якія вызначаюць змест дакладаў.

4. Дзяржаве-ўдзельніцы, якая прадставіла Камітэту ўсёабдымны першапачатковы даклад, не абходнасці паўтараць у сваіх наступных дакладах раней прадстаўленую інфармацыю. Дзяржавам-ўдзельніцам прапануецца падумаць над тым, каб рабіць падрыхтоўку дакладаў Камітэту адкрытым і транспарэнтным працэсам, і належным вобразам улічваць палажэнне, сфармуляванае ў пункце 3 артыкула 4 сапраўднай Канвенцыі.

5. У дакладах могуць указвацца фактары і цяжкасці, якія ўплываюць на ступень выканання абавязацельстваў па сапраўднай Канвенцыі.

Артыкул 36 **Разгляд дакладаў**

1. Кожны даклад разглядаецца Камітэтам, які выносіць па ім прапановы і агульныя рэкамендацыі, якія прадстаўляюцца яму дарэчных, і накіроўвае іх адпаведнай дзяржаве-ўдзельніцы. Дзяржава-ўдзельніца можа ў парадку адказу накіраваць Камітэту любую інфармацыю па сваім выбары. Камітэт можа запрошваць у дзяржаў-ўдзельніц дадатковую інфармацыю, якая мае дачыненне да ажыццяўлення сапраўднай Канвенцыі.

2. Калі дзяржава-ўдзельніца істотна спазняецца з прадстаўленнем даклада, Камітэт можа паведаміць адпаведную дзяржаву-ўдзельніцу аб тым, што, калі на працягу трох месяцаў пасля гэтага паведамлення адпаведны даклад прадстаўлены не будзе, пытанне аб ажыццяўленні сапраўднай Канвенцыі ў гэтай дзяржаве-ўдзельніцы спатрэбіцца разгледзець на аснове дакладнай інфармацыі, якая ёсць у распараджэнні Камітэта. Камітэт прапаноўвае адпаведнай дзяржаве-ўдзельніцы прыняць удзел у такім разглядзе. Калі дзяржава-ўдзельніца ў парадку адказу прадставіць адпаведны даклад, прымяняюцца палажэнні пункта 1 сапраўднага артыкула.

3. Генеральны сакратар Арганізацыі Аб'яднаных Нацый дае даклады ў распараджэнне ўсіх дзяржаў-ўдзельніц.

4. Дзяржавы-ўдзельніцы забяспечваюць шырокі доступ да сваіх дакладаў для грамадскасці ў сябе ў краіне і аблягаюць азнаямленне з прапановамі і агульнымі рэкамендацыямі, якія датычацца да гэтых дакладаў.

5. Калі Камітэт лічыць гэта дарэчным, ён накіроўвае даклады дзяржаў-ўдзельніц спецыялізаваным установам, фондам і праграмам Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, а таксама другім кампетэнтным органам, каб тыя звярнулі ўвагу на высказываемую там просьбу аб тэхнічнай кансультацыі або дапамозе або якое ўтрымліваецца там указанне на

неабходнасць у апошніх, разам з заўвагамі і рэкамендацыямі Камітэта (калі гэтакія маюцца) наконт гэтых просьбаў або ўказанняў.

Артыкул 37

Супрацоўніцтва паміж дзяржавамі-ўдзельніцамі і Камітэтам

1. Кожная дзяржава-ўдзельніца супрацоўнічае з Камітэтам і аказвае яго членам садзейнічанне ў выкананні імі свайго мандата.

2. У сваіх дачыненнях з дзяржавамі-ўдзельніцамі Камітэт належным вобразам улічвае шляху і сродку нарошчвання нацыянальных магчымасцей па ажыццяўленні сапраўднай Канвенцыі, у тым ліку з дапамогай міжнароднага супрацоўніцтва.

Артыкул 38

Дачынення Камітэта з другімі органамі

Для садзейнічання эфектыўнаму ажыццяўленню сапраўднай Канвенцыі і заахвочвання міжнароднага супрацоўніцтва ў якая ахапляецца ёю вобласці:

а) спецыялізаваныя ўстановы і другія органы Арганізацыі Аб'яднаных Нацый маюць права быць прадстаўленымі пры разглядзе пытання аб ажыццяўленні такіх палажэнняў сапраўднай Канвенцыі, якія падпадаюць пад іх мандат. Калі Камітэт лічыць гэта дарэчным, ён можа прапаноўваць спецыялізаваным установам і другім кампетэнтным органам даць экспертнае заключэнне адносна ажыццяўлення Канвенцыі ў абласцях, якія падпадаюць пад іх адпаведныя мандаты. Камітэт можа прапаноўваць спецыялізаваным установам і другім органам Арганізацыі Аб'яднаных Нацый прадставіць даклады аб ажыццяўленні Канвенцыі ў абласцях, якія датычацца да сферы іх дзейнасці;

б) пры выкананні свайго мандата Камітэт кансультуецца, калі гэта дарэчы, з другімі адпаведнымі органамі, заснаванымі ў сілу міжнародных дагавораў па правах чалавека, на прадмет таго, каб забяспечваць суладдзе ў іх адпаведных кіруючых прынцыпах прадстаўлення дакладаў, а таксама ў якія выносяцца імі прапановы і агульных рэкамендацыяў і пазбягаць дубліравання і паралелізму пры ажыццяўленні імі сваіх функцый.

Артыкул 39

Даклад Камітэта

Камітэт раз у два гады прадстаўляе Генеральнай Асамблеі і Эканамічнаму Сацыяльнаму Савету даклад аб сваёй дзейнасці і можа выносіць прапановы і агульныя рэкамендацыі, заснаваныя на разглядзе атрыманыя ад дзяржаў-ўдзельніц дакладаў і інфармацыі. Такія прапановы і агульныя рэкамендацыі ўключаюцца ў даклад Камітэта разам з каментарыямі (калі гэтакія маюцца) дзяржаў-ўдзельніц.

Артыкул 40

Канферэнцыя дзяржаў-ўдзельніц

1. Дзяржавы-ўдзельніцы рэгулярна збіраюцца на Канферэнцыю дзяржаў-ўдзельніц для разгляду любога пытання, якое дакранаецца ажыццяўлення сапраўднай Канвенцыі.

2. Не пазней чым праз шэсць месяцаў пасля ўступлення сапраўднай Канвенцыі ў сілу Генеральны сакратар Арганізацыі Аб'яднаных Нацый запрашае Канферэнцыю дзяржаў-ўдзельніц. Наступныя нарады запрашаюцца Генеральным сакратаром раз у два гады або па рашэнні Канферэнцыі дзяржаў-ўдзельніц.

Артыкул 41

Дэпазітарый

Дэпазітарыем сапраўднай Канвенцыі з'яўляецца Генеральны сакратар Арганізацыі Аб'яднаных Нацый.

Артыкул 42 **Падпісанне**

Сапраўдная Канвенцыя адкрыта для падпісання ўсімі дзяржавамі і арганізацыямі рэгіянальнай інтэграцыі ў Цэнтральных установах Арганізацыі Аб'яднаных Нацый у Нью-ёрку з 30 сакавіка 2007 года.

Артыкул 43 **Згода на абавязковасць**

Сапраўдная Канвенцыя падлягае ратыфікацыі якія падпісалі яе дзяржавамі і афіцыйнаму пацвярджэнню якія падпісалі яе арганізацыямі рэгіянальнай інтэграцыі. Яна адкрыта для далучэння да ёй любой дзяржавы або арганізацыі рэгіянальнай інтэграцыі, не якія падпісалі сапраўдную Канвенцыю.

Артыкул 44 **Арганізацыі рэгіянальнай інтэграцыі**

1. «Арганізацыя рэгіянальнай інтэграцыі» азначае створаную суверэннымі дзяржавамі пэўнага рэгіёну арганізацыю, якой яе дзяржавы-члены перадалі кампетэнцыю ў дачыненні пытанняў, якія рэгулююцца сапраўднай Канвенцыяй. Такія арганізацыі прызначаюць у сваіх дакументах аб афіцыйным пацвярджэнні або далучэнні аб'ём сваёй кампетэнцыі ў дачыненні пытанняў, якія рэгулююцца сапраўднай Канвенцыяй. Пасля яны інфармуюць дэпазітарыя аб любых істотных змяненнях у аб'ёме іх кампетэнцыі.

2. Спасылкі ў сапраўднай Канвенцыі на «дзяржавы-ўдзельніцы» датычацца да такіх арганізацый у граніцах іх кампетэнцыі.

3. Для мэт пункта 1 артыкула 45 і пунктаў 2 і 3 артыкула 47 сапраўднай Канвенцыі ні адзін дакумент, здадзены на захоўванне арганізацыяй рэгіянальнай інтэграцыі, не залічваецца.

4. У пытаннях, якія датычацца да іх кампетэнцыі, арганізацыі рэгіянальнай інтэграцыі могуць ажыццяўляць сваё права голасу на Канферэнцыі дзяржаў-ўдзельніц з лікам галасоў, роўным ліку іх дзяржаў-членаў, якія з'яўляюцца ўдзельнікамі сапраўднай Канвенцыі. Такая арганізацыя не ажыццяўляе свайго права голасу, калі сваё права ажыццяўляе якое-небудзь з яе дзяржаў-членаў, і наадварот.

Артыкул 45 **Уступленне ў сілу**

1. Сапраўдная Канвенцыя ўступае ў сілу на трыццаты дзень пасля здачы на захоўванне дваццатай ратыфікацыйнай граматы або дакумента аб далучэнні.

2. Для кожнай дзяржавы або арганізацыі рэгіянальнай інтэграцыі, якія ратыфікуюць сапраўдную Канвенцыю, якія афіцыйна пацвярджаюць яе або якія далучаюцца да ёй пасля здачы на захоўванне дваццатага такога дакумента, Канвенцыя ўступае ў сілу на трыццаты дзень пасля здачы імі на захоўванне свайго такога дакумента.

Артыкул 46 **Агаворкі**

1. Агаворкі, не сумяшчальныя з аб'ектам і мэтай сапраўднай Канвенцыі, не дапускаюцца.

2. Агаворкі могуць быць у любы час зняты.

Артыкул 47

Папраўкі

1. Любая дзяржава-ўдзельніца можа прапанаваць папраўку да сапраўднай Канвенцыі і прадставіць яе Генеральнаму сакратару Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Генеральны сакратар паведамляе любыя прапанаваныя папраўкі дзяржавам-ўдзельніцам, просячы паведаміць яго, выступаюць ці яны за правядзенне канферэнцыі дзяржаў-ўдзельніц для разгляду гэтых прапаноў і прыняцця па іх рашэнняў. У выпадку калі на працягу чатырох месяцаў з даты такога паведамлення не менш трэці дзяржаў-ўдзельніц выйдзе за правядзенне такой канферэнцыі, Генеральны сакратар запрашае канферэнцыю пад эгідай Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Любая папраўка, адобраная большасцю ў дзве трэці якія прысутнічаюць і ўдзельнікаў у галасаванні дзяржаў-ўдзельніц, накіроўваецца Генеральным сакратаром Генеральнай Асамблеі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый для зацвярджэння, а затым усім дзяржавам-ўдзельніцам для прыняцця.

2. Папраўка, адобраная і зацверджаная ў адпаведнасці з пунктам 1 сапраўднага артыкула, уступае ў сілу на трыццаты дзень пасля таго, як лік здадзеных на захоўванне дакументаў аб прыняцці дасягне двух трацей ад ліку дзяржаў-ўдзельніц на дату адабрэння гэтае папраўкі. Пасля папраўка ўступае ў сілу для любой дзяржавы-ўдзельніцы на трыццаты дзень пасля здачы ім на захоўванне свайго дакумента аб прыняцці. Папраўка з'яўляецца абавязковаю толькі для тых дзяржаў-ўдзельніц, якія яе прынялі.

3. Калі Канферэнцыя дзяржаў-ўдзельніц прыме кансэнсусам адпаведнае рашэнне, адобраная і зацверджаная ў адпаведнасці з пунктам 1 сапраўднага артыкула папраўка, якая датычыцца выключна да артыкулаў 34, 38, 39 і 40, уступае ў сілу для ўсіх дзяржаў-ўдзельніц на трыццаты дзень пасля таго, як лік здадзеных на захоўванне дакументаў аб прыняцці дасягне двух трацей ліку ад дзяржаў-ўдзельніц на дату адабрэння гэтае папраўкі.

Артыкул 48

Дэнансацыя

Дзяржава-ўдзельніца можа дэнансаваць сапраўдную Канвенцыю пры дапамозе пісьмовага паведамлення Генеральнага сакратара Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Дэнансацыя ўступае ў сілу праз год пасля даты атрымання Генеральным сакратаром такога паведамлення.

Артыкул 49

Даступны фармат

Пэўна забяспеча